

Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Besluit van de directeur-generaal van de Nederlandse Mededingingsautoriteit als bedoeld in artikel 37, eerste lid van de Mededingingswet.

Nummer 3078

Betreft zaak: Cosun - Cebeco

I. MELDING

1. Op 8 juli 2002 heeft de directeur-generaal van de Nederlandse Mededingingsautoriteit een melding ontvangen van een voorgenomen concentratie in de zin van artikel 34 van de Mededingingswet. Hierin is medegedeeld dat de Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. voornemens is zeggenschap te verkrijgen, in de zin van artikel 27, onder b, van de Mededingingswet, over Cebeco Food Holding B.V. Van de melding is mededeling gedaan in Staatscourant 130 van 11 juli 2002. Naar aanleiding van de mededeling in de Staatscourant zijn geen zienswijzen van derden naar voren gebracht. Ambtshalve zijn vragen gesteld aan verschillende marktpartijen.

II. PARTIJEN

2. Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. (hierna: Cosun) is een coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid naar Nederlands recht. Cosun is een coöperatie van suikerbietentelers, alsmede een houdstermaatschappij van ondernemingen actief in de productie van en handel in voedingsmiddeleningredienten. Unifine, een bedrijfsonderdeel van Cosun, houdt zich onder andere bezig met de productie, bewerking en verkoop van specerijen en kruiden.

3. Cebeco Food Holding B.V. (hierna: Cebeco FH) is een besloten vennootschap naar Nederlands recht. Cebeco FH maakt, evenals haar moedermaatschappij Cebeco Groep B.V., deel uit van de Cebeco Groep. Moedermaatschappij van deze groep is Coöperatie Koninklijke Cebeco Groep U.A. (hierna: Cebeco).

4. Cebeco FH is middels de Aviko-Groep actief op het gebied van de productie van en de handel in aardappelproducten en restproduct afkomstig uit onder meer de aardappelverwerking. De productie van en de handel in het laatstgenoemde restproduct betreft veevoeders.

III. DE GEMELDE OPERATIE

5. De gemelde operatie is neergelegd in een ongetekend concept van de "Overeenkomst tot koop en verkoop", d.d. 25 juli 2002 tussen Cosun, Cebeco en Cebeco Groep B.V., en een getekende brief, d.d. 21 juni 2002, van de CEO van Cebeco Groep B.V. aan de Voorzitter van de

Concerndirectie van Cosun betreffende de overdracht van de Aviko-Groep aan Cosun. Cosun Holding B.V., een 100%-dochter van Cosun, houdt thans 30% van de aandelen in Cebeco FH en heeft volgens partijen geen zeggenschap over Cebeco FH. Cosun koopt de resterende 70% van de aandelen in Cebeco FH van Cebeco Groep B.V. Cosun verkrijgt daarmee de uitsluitende zeggenschap over Cebeco FH en haar groepsmaatschappijen, waaronder onder meer Aviko B.V., Rixona B.V., De Fritesspecialist B.V. en B.V. Duynie (hierna: Duynie). Aangezien Aviko B.V., Rixona B.V. en De Fritesspecialist B.V. als beherend vennoot van respectievelijk Aviko C.V., Rixona C.V. en De Fritesspecialist C.V. uitsluitende zeggenschap hebben over respectievelijk Aviko C.V., Rixona C.V. en De Fritesspecialist C.V., verkrijgt Cosun met de koop van de aandelen in Cebeco FH tevens de zeggenschap over Aviko C.V., Rixona C.V. en De Fritesspecialist C.V.

6. Cosun Holding B.V. verschaft thans in de hoedanigheid van commanditaire vennoot 27% van het kapitaal van Aviko C.V., Rixona C.V. en De Fritesspecialist C.V. Volgens partijen heeft Cosun Holding B.V. met dit commanditaire belang geen zeggenschap in Aviko C.V., Rixona C.V. en De Fritesspecialist C.V. Cebeco verschaft thans in de hoedanigheid van commanditaire vennoot 63% van het kapitaal van Aviko C.V., Rixona C.V. en De Fritesspecialist C.V. Cosun koopt dit 63% commanditaire belang van Cebeco.

IV. TOEPASSELIJKHEID VAN HET CONCENTRATIE TOEZICHT

7. De gemelde operatie is een concentratie in de zin van artikel 27, onder b, van de Mededingingswet. De hierboven, onder punten 5 en 6, omschreven transactie leidt ertoe dat Cosun de volledige zeggenschap verkrijgt over Cebeco FH.

8. Betrokken ondernemingen zijn Cosun en Cebeco FH.

9. Uit de bij de melding ter beschikking gestelde omzetgegevens blijkt dat de gemelde concentratie binnen de werkingssfeer van het in hoofdstuk 5 van de Mededingingswet geregelde concentratietoezicht valt.

V. BEOORDELING

A. RELEVANTE MARKTEN

Relevante productmarkt(en)

Standpunt partijen

10. Volgens partijen wordt door de concentratie slechts één markt beïnvloed, te weten de Nederlandse markt voor ruwwoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders voor rundvee en varkens. Cosun zet via haar businessgroep Suiker Unie suikerbietenpulp en cichoreipulp als

restproduct van de suiker- en inulineproductie¹ af. Natte suikerbietenpulp (perspulp met 12-30% droge stof), natte cichoreipulp (circa 24% droge stof) en de vochtige bijproducten uit de aardappelindustrie worden allen gebruikt als veevoeder. De producten zijn zogenaamde 'reststromen' van de suiker-, cichorei- en aardappelindustrie. Suiker Unie zet de suikerbieten- en cichoreipulp niet rechtstreeks af aan de veehouders, maar via tussenhandelaren en distributeurs. Daarnaast produceert Nedalco, een gemeenschappelijke onderneming van Cosun en CSM als reststroom tarwegistconcentraat. Tarwegistconcentraat is eveneens een vochtig diervoeder.

11. De Aviko-groep zet via haar dochteronderneming Duynie ten aanzien van veevoerders o.a. aardappelstoomschillen en –snippers, maar ook andere soorten veevoerders rechtstreeks af aan veehouders. Duynie distribueert ook suikerbietenpulp voor Suiker Unie.

12. Ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders worden doorgaans gebruikt als aanvulling op droog- en mengvoer. De ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders zijn substitueerbaar qua gebruik en prijsstelling en behoren dan ook tot dezelfde markt, aldus partijen. Substitutiemogelijkheden in de markt van ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders worden bepaald door enerzijds de nutritionele eisen en anderzijds de beschikbaarheid, noodzaak tot dagverse afzet van bederfelijke vochtige producten, beperkte opslagmogelijkheden en prijsniveau van reguliere "mengvoerders", aldus partijen.

13. Veehouders (afnemers) bepalen wekelijks de meest rendabele samenstelling van hun voedermengsel, al dan niet met behulp van hun vaste handelaar/leverancier en stemmen hun voerschema en aankoop daarop af. Handelaren publiceren regelmatig de actuele prijzen van vochtrijke bijproducten, in relatie tot de gemiddelde prijs van mengvoerders en de belangrijkste droge enkelvoudige mengvoederstoffen, aldus partijen.

14. Partijen geven aan dat de ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders daardoor concurreren met mengvoerders en droge enkelvoudige mengvoederstoffen. Beter gezegd, zij concurreren noodgedwongen met mengvoerders en droge enkelvoudige mengvoederstoffen. Immers, een andere bestemming dan 'veevoer' is aan de reststromen van de suiker- en aardappelindustrie niet te geven, aldus partijen.

15. Partijen verwijzen naar het besluit in zaak 2526/ ACM - *Cavo Latuoo*² waarin de d-g NMa is uitgegaan van een aparte markt voor ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders voor de rundvee- en varkenssector. Partijen onderschrijven deze conclusie, maar merken daarbij op dat er gelet op bovenstaande argumenten wellicht ook gesproken kan worden van een (ruimere) markt van de productie en verkoop van veevoerders in het algemeen.

---

¹ Inuline is een voedingsvezel.

² Zie het besluit van de d-g NMa van 23 juli 2001 in de zaak 2526/ ACM - *Cavo Latuoo*, punt 12.

Afzonderlijke markt voor ruwvoerders voor rundvee enerzijds en varkens anderzijds

16. Voorts merken partijen op dat suikerbietenpulp en cichoreipulp niet geschikt zijn om te worden gevoerd aan varkens. Zij wijzen er daarbij op dat suikerbietenpulp door zijn fysieke eigenschappen niet kan worden toegepast in bijvoederinstallaties voor varkens, het voersysteem waarin het overgrote deel van de natte voedercomponenten voor varkens wordt toegepast. Daarnaast is het volgens partijen zo dat varkens suikerbietenpulp en cichoreipulp slecht of onvoldoende verteren. Suikerbietenpulp en cichoreipulp worden hoofdzakelijk toegepast als voeder voor herkauwers (voornamelijk rundvee), die de pulp wel goed verteren. Strikt genomen zou men zich daarmee wellicht op het standpunt kunnen stellen dat suikerbietenpulp en cichoreipulp een onderscheiden markt vormen van aardappelreststromen. Als een dergelijke, uiterst enge marktdefinitie zou worden gehanteerd, dan is er geen overlap in activiteiten tussen de betrokken ondernemingen en dus geen mededingingsrechtelijke impact, aldus partijen.³

Beoordeling

17. Partijen zijn beide actief ten aanzien van de productie en groothandel van ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders. Daarnaast is Cebeco FH actief als tussenhandelaar. In de zaak 2526/ ACM – *Cavo Latuoo* werden als voorbeelden van ruwvoerders gekulde maïs, bietenpulp en aardappelvezels genoemd.⁴ In deze zaak is naar voren gebracht dat ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders als aanvulling worden gebruikt op het mengvoer, niet als substituuut. In de zaak 2526/ ACM – *Cavo Latuoo* is aangegeven dat ruwvoerders eenvoudiger zijn te produceren en dat de prijs voor ruwvoerders aanzienlijk lager is dan de prijs voor mengvoerders.⁵ De verschillende ruwvoerders worden zowel aan de rundveesector als aan de varkenssector geleverd; de pluimveesector gebruikt geen ruwvoerders. In de zaak 2526/ ACM – *Cavo Latuoo* is er bij de beoordeling van uitgegaan dat ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders een aparte markt vormen en is er geen nader onderscheid gemaakt naar voeders bestemd voor rundvee of varkens.⁶

18. Verschillende marktpartijen hebben desgevraagd aangegeven dat er een afzonderlijke markt is voor ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders. Een enkele marktpartij heeft

---

³ Partijen wijzen op het onderscheid tussen aardappelpersvezels en aardappelschillen. Aardappelpersvezels is een bijproduct van de aardappelzetmeelindustrie. Aardappelpersvezels kunnen net als aardappelschillen, binnen de reeds genoemde technische en economische randvoorwaarden worden uitgewisseld tegen bieten- en cichoreiperspulp. Duynie verkoopt hoofdzakelijk de restproducten van de aardappelverwerkende industrie.

⁴ Zie het besluit van de d-g NMa in de zaak 2526/ ACM - *Cavo Latuoo*, reeds aangehaald, punt 11.

⁵ Zie het besluit van de d-g NMa in de zaak 2526/ ACM - *Cavo Latuoo*, reeds aangehaald, punt 11.

⁶ Zie het besluit van de d-g NMa in de zaak 2526/ ACM - *Cavo Latuoo*, reeds aangehaald, punt 12.

nog aangegeven dat perspulp vooral aan rundvee wordt gevoerd, en aardappelstoomschillen voornamelijk aan varkens, maar dat er geen reden is om dit als afzonderlijke markten te zien.

19. Wanneer onderscheid gemaakt zou worden tussen markten voor levering van ruwe voeders en andere enkelvoudige vochtige voeders voor rundvee en ruwe voeders en andere enkelvoudige vochtige voeders voor varkens is geen sprake van overlap op een eventuele markt voor ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders voor varkens.

20. Alle verschillende soorten genoemde ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders kunnen worden gevoerd aan rundvee. Vanwege de substitutie tussen deze verschillende soorten ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders voor rundvee kan de (potentiële) markt als dezelfde worden beschouwd als de totale markt voor ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders. Gelet hierop zal daarom bij de beoordeling niet nader worden ingegaan op een mogelijk nader onderscheid naar varkens of rundvee.

21. In het onderhavige geval kan worden uitgegaan van een markt voor de productie en groothandel van ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders. Voorts zal bij de beoordeling worden ingegaan op de verticale relatie tussen partijen, omdat Cebeco FH, via Duynie, eveneens actief is als tussenhandelaar van ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders.

Specerijen

22. Unifine, een bedrijfsonderdeel van Cosun, levert specerijen aan de Aviko-groep. Hiermee was in 2001 een omzet gemoeid van EUR [..]. In deze productsector zette Unifine in Nederland in 2001 EUR [..] af. In Nederland werd voor ongeveer EUR 764 miljoen aan kruiden, specerijen en *seasonings* aan de industriële sector geleverd.⁷ Concurrenten van Unifine (o.a. Unilever, Sillevoldt B.V. (Silvo), McCormick, en Vestegen), die ook over sterke merken beschikken, hebben meer dan voldoende andere afzetmogelijkheden.

23. Gelet op het bovenstaande en de relatief kleine omvang van de handel tussen Cosun en Cebeco FH is er geen reden om aan te nemen dat ten aanzien van specerijen als gevolg van de voorgenomen concentratie marktafsluitingseffecten zullen ontstaan. Gelet op het bovenstaande zal daarom bij de beoordeling hier niet nader op in worden ingegaan.

Relevante geografische markt(en)

Standpunt partijen

---

⁷ Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, <http://statline.cbs.nl>.

24. De markt voor veevoeders/mengvoeders is volgens partijen in het algemeen Europees. De producten, vochtige voeders uitgezonderd, worden in en door heel Europa verhandeld.

25. Voor alle ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders geldt volgens partijen dat de geografische afbakening van de markt wordt bepaald door de beperkte houdbaarheid van het product en de relatief hoge transportkosten ten gevolge van de geringe voedingswaarde per ton product. Gemiddeld loont een transport van vochtige voeders tot maximaal 300 kilometer van de bron. Tussenopslag van deze niet-houdbare producten is slechts zeer beperkt mogelijk. Niet alleen vanwege technologische beperkingen maar ook in verband met de snel onacceptabele toegevoegde kosten. Vanuit Noord-Frankrijk en Duitsland worden vochtige diervoeders afgezet in Nederland. De markt van vochtige diervoeders is daarmee volgens partijen ten minste nationaal en deels grensoverschrijdend.

26. Het lijkt partijen niet juist om van een regionale markt te spreken. Als toch van een regio gesproken zou moeten worden, dan bestrijkt een regio een cirkel van ongeveer 300 kilometer rond de bron (fabriek). Indien toch van beperktere regionale markten dan een regio van 300 kilometer rond de bron zou moeten worden uitgegaan, dan overlappen de activiteiten van partijen nauwelijks. De kortste afstand tussen een fabriek van de Aviko-groep en Cosun is ongeveer 133 kilometer (de afstand Dinteloord – Cuijk), met uitzondering van de fabrieken van de Aviko-groep in de provincie Groningen. Deze bevinden zich respectievelijk in Warffum en Groningen. In deze regio staan volgens partijen echter tevens fabrieken van CSM en APV, die beiden hun restproducten op de markt voor ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders afzetten, met welke de veevoeders van de Aviko-groep en Cosun concurreren.

Beoordeling

27. Een marktpartij heeft desgevraagd aangegeven dat de markt voor ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders als ruimer dan nationaal zou moeten worden beschouwd. De voeders worden verkocht binnen een straal van 200 kilometer rond de fabriek en regelmatig ook verder. Er vindt binnen deze genoemde straal ook internationale handel plaats. Een andere marktpartij heeft desgevraagd aangegeven dat sprake is van een markt die ten minste nationaal is.

28. Net als in zaak 2526/ ACM – *Cavo Latuoo* kan in het midden worden gelaten of de markt voor de verkoop van ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders een regionale, of nationale omvang heeft.⁸ Ook kan in het midden worden gelaten of de markt voor verkoop van ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders wellicht een ruimer dan nationale omvang heeft. In geen van de gevallen zal de materiële beoordeling hierdoor worden beïnvloed (zie de punten 30 tot en met 32).

---

⁸ Zie het besluit van de d-g NMa in de zaak 2526/ ACM - *Cavo Latuoo*, reeds aangehaald, punt 19.

B. GEVOLGEN VAN DE CONCENTRATIE

29. Volgens partijen bedroeg de omvang van de Nederlandse markt voor ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders in Nederland in 2001 naar schatting 6.000.000 ton, met een waarde van naar schatting EUR 130 miljoen.⁹

30. Suiker Unie zette in 2001 [...] ton suikerbieten- en cichoreipulp met een waarde van EUR [...] af.¹⁰ Via Duynie werd in 2001 [...] ton afgezet. Duynie zette in 2001 [...] ton ruwvoerders af, met een waarde van EUR [...]. Op een Nederlandse markt voor ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders hebben partijen, uitgaande van bovenstaande cijfers, een gezamenlijk marktaandeel van maximaal **[10-20]**%.

31. Partijen beschikken niet over gegevens inzake hun marktaandelen op beperktere regionale markten, aangezien zij de markt als ten minste nationaal beschouwen. Het lijkt partijen evenwel aannemelijk dat hun marktaandeel op een dergelijke, meer beperkte regionale markt niet wezenlijk zal afwijken van hun marktaandelen in een nationale markt. Er is geen reden om aan de opgave van partijen te twijfelen.

32. Wanneer uitgegaan wordt van een ruimer dan nationale markt is het gezamenlijke marktaandeel van partijen lager, omdat partijen slechts beperkt in het buitenland actief zijn.

33. Vrijwel alle geraadpleegde marktpartijen verwachten geen veranderingen in de marktverhoudingen. Eén marktpartij heeft aangegeven ongeveer even groot te zijn als partijen. Een andere marktpartij schat het marktaandeel van partijen op circa 20%. Zij geeft hierbij aan dat partijen hiermee een sterke positie krijgen en dat naar verwachting alle afzet van ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders van partijen via Duynie, en niet andere tussenhandelaren, zal worden verkocht aan de eindafnemers. Verder verwacht deze marktpartij geen veranderingen in de marktverhoudingen.

34. Door de verwerving van Duynie als onderdeel van de Aviko-groep verwerft Cosun toegang tot de detailhandel voor ruwe voeders en andere enkelvoudige vochtige voeders. Op de productie- en groothandelsmarkt voor ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders zijn naast partijen verschillende andere grote partijen actief, te weten McCain, Farm Frites, CSM, AVEBE, Cargill, et cetera. Op het gebied van tussenhandel en distributie van ruwvoerders en andere enkelvoudige vochtige voeders zijn nog diverse andere grote spelers actief, zoals Bonda's

---

⁹ Partijen hebben gegevens van de Overleggroep Producenten Natte Veevoerders (OPNV) overlegd waaruit blijkt dat de totale afzet op de Nederlandse markt voor ruwe voeders en andere enkelvoudige voeders in 2000 ongeveer 5,1 miljoen ton bedroeg. Partijen, inclusief Nedalco, zetten in 2000 ongeveer [...] ton af op deze markt. Dit komt neer op een marktaandeel van circa **[20-30]**%.

¹⁰ Daarnaast bedroeg de omzet van Nedalco ten aanzien van tarwegistconcentraat EUR [...] in 2001.

Veevoeder B.V, Beuker Vochtrijke Diervoeders B.V., Rodenburg Veevoeders B.V., Fined Fourages B.V. en Hedimix B.V. Gelet hierop en het marktaandeel van partijen op de markt voor productie- en groothandel van ruwvoeders en andere enkelvoudige vochtige voeders hoeft derhalve niet te worden gevreesd voor marktafsluitende effecten.

VI. CONCLUSIE

35. Na onderzoek van deze melding is de directeur-generaal van de Nederlandse mededingingsautoriteit tot de conclusie gekomen dat de gemelde operatie binnen de werkingssfeer valt van het in hoofdstuk 5 van de Mededingingswet geregelde concentratietoezicht. Hij heeft geen reden om aan te nemen dat als gevolg van die concentratie een economische machtspositie kan ontstaan of worden versterkt die tot gevolg heeft dat een daadwerkelijke mededinging op de Nederlandse markt of een deel daarvan op significante wijze wordt belemmerd.

36. Gelet op het bovenstaande deelt de directeur-generaal van de Nederlandse mededingingsautoriteit mede dat voor het tot stand brengen van de concentratie waarop de melding betrekking heeft geen vergunning is vereist.

Datum: 26 augustus 2002

De directeur-generaal van de Nederlandse Mededingingsautoriteit,
voor deze:

W.g. Mr. J Schönau
Directeur Concentratiecontrole

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd beroepschrift indienen bij de arrondissementsrechtbank te Rotterdam, sector bestuursrecht, Postbus 50951, 3007 BM Rotterdam.